

Denne Bestemmelse maa i lige saa fuld Grad være anvendelig for Husmændenes Vedkommende; thi der kan ikke anføres nogen Grund for, at en Husmandsfamilie mere end en Gaardmandsfamilie skal kunne sættes ud af Huset lige før Høsten, og Ejeren komme og høste, hvad Husmanden har saaet. Saa er der Retten til at faa Indfæstningen tilbage med lige saa mange Tredivtedele af Indfæstningen som Fæsteren ikke har siddet ved Fæstegaarden i 30 Aar. Bestemmelserne i Loven af 19de Februar 1861 bleve truffene til Fordel for Gaardmændene, men synes akkurat i samme Grad at maatte være anvendelige paa Husmændene, tilmed da det sikkert er almindeligere, at Husfæstet ophører inden de 30 Aars Forløb, end det er, at Gaardfæstet opløses inden samme Tids Forløb.

Der er her i Landet mellem 6,000 og 7,000 Fæstehusmænd. Hvor haardt det end er gaaet ud over Fæstevæsenet blandt Husene, saa vil der dog være adskillige, som saadanne Bestemmelser ville komme til gode, selv om disse bleve indskrænkede til at gælde for Fæstehusmændene. Men dernæst er det paaviseligt gennem de Oplysninger, som ere fremkomne dels gennem statistisk Bureaus Arbejde og dels gennem, hvad et Udvalg her i Tinget selv har foretaget sig ved at udsende Forespørgsler til Godsejerne, at der siden 1848 er foregaaet en væsentlig Forskydning til Forringelse af Husmandsstandens Kaar, idet Husene ere gaaede over fra at være Fæstehuse til at blive Lejehuse. Efter de Besvarelser, som ere indkomne til Udvalget her i Tinget fra en meget stor Række Godsejere, fremgaar det, at der nu er 7,259 Fæstehuse færre end i 1848, og at der er 1,327 Lejehuse flere, altsaa er Antallet af Fæstehuse taget af i en meget væsentlig Grad og Lejehusenes Antal taget til. En Del af Fæstehusene ere vel gaaede over til at blive Selvejerhuse, men ikke faa af dem ere gaaede over til at blive Lejehuse. Tingets Udvalg har modtaget en Række Svarkrivelser fra Godsejerne, hvori de meddele, at medens de tidligere fæstede deres Huse bort, er det nu helt hørt op, og herefter blive Husene enten solgte eller lejede ud. Det samme fremgaar af den Statistik, vi have faaet fra statistisk Bureau. Indirekte fremgaar det af Opgørelserne, som staa i dette Værk, at de Folk, som bo i Fæstehuse, ere gennemsnitlig langt ældre end dem, der bo i Lejehuse, hvilket vil sige, at de ere komne ind for flere Aar siden, og det fremgaar ligeledes af Statistikkens Op-

lysninger, at de Huse, der ere fæstede bort, ere byggede tidligere og altsaa ere ældre end de Huse, som ere lejede ud. Det viser sig, at 62,2 pCt. af Lejehusene i Jylland ere lejede efter 1895, medens derimod kun en meget lav Procent af de eksisterende Huse er bleven fæstet bort i de senere Aar. Det forekommer mig at være en meget betydelig Forringelse af Husmændenes Forhold, og der kunde derfor være Grund for Lovgiveren til at tænke alvorlig paa at gøre noget for at forbedre denne Stands Vilkaar. Det er en Stand, der gør et trælsomt og nyttigt Arbejde for Samfundet; den fører et nøjsomt og beskedent Liv, og den er nu snart en af Samfundets allertalrigste Befolkningsklasser. Straks efter forrige Aarhundredes Begyndelse, efter de store Landboreformer, voksede Husmandsstanden i Betydning af Landarbejdere op til med Husstand og Familie at tælle henimod 300,000 Personer; i det forløbne Aarhundrede er der kommet 100,000 Personer til, saa at det nu er en Stand, der tæller stærkt op mod $\frac{1}{2}$ Million og udgør altsaa et meget væsentligt Befolkningslag. Spørgsmaalet om, hvilke Kaar Lovgiveren vil unde dette Befolkningslag at leve og virke under, er derfor et af de største og mest omfattende i det danske Samfund.

Jeg har med disse Ord villet henlede Opmærksomheden paa dette Forhold og ønsker, at Arbejdet paa Grundlag af det Forslag, som her nu foreligger for Tinget, endelig en Gang maatte føre til et Resultat.

Landbrugsministeren (Fris): Ja, jeg tror at turde sige, at Stemningen lige over for den Samfundsklasse, som det foreliggende Lovforslag omhandler, i en ganske væsentlig Grad har forandret sig siden det Billede, den sidste ærede Taler oprullede for os, passede, og jeg tror at turde sige, at der foreligger et ret fyldigt Bevis herfor i Loven af 24de Marts 1899, hvorved dog alle ved at skaffe Landarbejderne Jord til deres Huslodder enedes om i det hele taget at stille denne Samfundsklasse af Landbefolkningen, som er tarveligst stillet, under heldigere og bedre Levevilkaar, saa de kunde komme til at føle sig lykkeligere i deres Livsvirksomhed. Jeg nærer heller ikke Tvivl om, at vi ved yderligere Behandlinger af Forslaget, som foreligger, maatte kunne komme til et Resultat, hvorved disse Forbedringer kunne naas. Jeg sympatiserer ganske med den Tanke, der særlig træder frem i Lovforslaget nemlig